

NOKTA-İ NAZAR

Anlam Dünyasında Yenilenme

Fatma Ülkü Selçuk

Bu yazı, Atılım Üniversitesi İz Dergisinin 8. sayısında, sayfa 63'te, Mayıs 2009'da yayınlanmıştır.

Zamanda yolculuk bilim-kurgu kitaplarının ana temalarındandır. Öykünün kahramanı, geçmişe veya geleceğe yolculuk yapar, gördüklerine anlam vermeye çalışır. Gittiği çağın insanları onu yadırgar, ne tür bir varlık olduğunu anlamaya çalışır. Gerilimlere de yol açsa diğerleriyle etkileşime giren kahramanımız, dönüşür, dönüştürür. Artık o çağın hangi insanların neye hangi bağlamda ne anlam atfettiğini, yani dilini çözmeye başlamıştır. Açıktır ki dünyayı dil ile kavrar, dilin penceresinden görürüz. Ludwig Wittgenstein'in belirttiği gibi "dilimin sınırları, dünyanın sınırlarıdır". Yaşam dünyasındaki etkileşim, dilimi; dilim de fiilimi şekillendirir. Kavramların geçirdiği evrimi ve rakip kavramsallaştırmaları incelemek ise bugünün dünyasındaki kördüğümüleri anlamayı kolaylaştıran bir yalınlaştırma işini görür. Anayasa; demokrasi; devlet; temsil; parti; yurtseverlik; kamu yararı; yurttaşlık; suistimal; kamuoyu; ideoloji; hak; mülkiyet; devrim gibi siyaset dünyasında başvurulan belli başlı kavramların izini süren *Political Innovation and Conceptual Change* (Politik İnovasyon ve Kavramsal Değişim; derleyenler Terence Ball, James Farr ve Russel L. Hanson) adlı kitap da işte bu nedenle önemlidir.

Yine aynı nedenle, bize özgü yanları da göz önünde bulundurarak siyaset ve anlam dünyamızı şekillendiren kavramların topraklarımızdaki izini sürmek son derece önemlidir. Hayli zahmetli olan bu işin yapılması barışı temin etmese dahi uzlaşmazlık doğuran farklı bakış açılarının birbirini anlaması kolaylaşır. Aslında, 'ben'in anlam dünyası ve Friedrich Hegel'in bahsettiği 'çağın ruhu' bin yılların izini taşır. Dönüşen ve dönüştüren bir canlı gibidir insanın anlam dünyası. Bir yönü kül de olsa başkalaşan varlığını yeninin içinde sürdürür. Tazelenen anlam dünyasıyla yenilenen bakışı, insanı, doğruya, güzele, iyiye ittikçe; döngü, kısırlıktan kurtulmaya, düğüm çözülmeye yüz tutar. Tazelenmek can verir. Öyle ya, Ahmet İnam'ın da yazdığı gibi: "Tazelenmeyen, değişen olgularla beslenmeyen, kendisiyle eleştirel bakışla hesaplaşmayan düşünceler kokuşmaya mahkumdur" (*Türkü-ye, 18 Ocak 2008, Akşam*).

Ahmet İnam, anlam dünyasının öneminin altını ısrarla çizen düşünürlerdendir. Bir yazısında (*Türkiye'nin En Büyük Meselesi, 25 Ocak 2009, Akşam*), Türkiye'nin en büyük meselesinin 'anlam ve mana meselesi' olduğuna işaret etmiş ve şöyle yazmıştır: "Çektiğimiz sıkıntılar, giriştiğimiz kavgalar, birbirimize, hayata verdiğimiz anlamlarla, bu anlamların çatışması, paylaşılmasıyla ilgili. Örneğin, demokrasi, cumhuriyet, kadın, erkek, dindar, dindar olmayan, bizden olan, bizden olmayan... Bu kavramlara verdiğimiz anlamlarla birbirimizi seviyor, birbirimize düşman oluyor ya da kayıtsız kalıyoruz." Ahmet İnam, insanların, içinde buldukları koşullara anlamlarla baktıklarına dikkat çekmiş, bu anlamların ise yüzyıllara uzanan bir geçmişten; aile, insanlar arası yüz yüze ilişkiler, medya, okul ve kültür aracılığıyla bugüne taşındığını vurgulamıştır. Ahmet Hoca'ya göre "Türkiye'de sorun, anlamların sorgulanmamasındadır. Ezberliyoruz, düşünmüyoruz. Aklımız sıra açıklık arıyor, önceden koyulan tanımlarla yürüyoruz. Bu tanımlar, körü körüne sahip olduğumuz tanımlardır. Belirsizliklerden korktuğumuz için, tez elden, önceden belirlenmiş tanımlarla yürümeye

kalktıkça, o tanımları yeterince anlayamadığımızdan dolayı, düşünemiyoruz üzerlerinde. Bize dayatılmış anlamlarla yürüyoruz. Bu yüzden sağlıklı iletişime giremiyoruz.” *Neler Oluyor* başlıklı yazısında ise şöyle yazmıştır Hoca: “Ağır bir anlama, anlatma sorunu yaşıyoruz. Ağır bir iletişim hastalığı salgını var ülkemizde” (22 Ocak 2009, *Akşam*). Ahmet İnam, insanın, kavga eden bir yaratık olduğunu teslim etse de, “kavgaya harcadığımız enerjiyi, bu ülkeyi hepimizin gönüllü olarak yaşamayı seçtiği bir güzel ülke yapmak için” de kullanılabileceğimizi, kavganın edepisinin de yapılabileceğini vurgulamış ve sormuştur: “Kavgamız anlayan bir kavga olamaz mı?” (*Türkiye’deki Kavga*, 29 Ocak 2009, *Akşam*).

Ahmet İnam, değerlerin, anlam dünyamızın önemli bir parçası olduğuna işaret etmiş ve bizi, bir kültürün, değer yaşamayı bilmemesi halinde, yaşam gücünün de olamayacağını anlamaya çağırmıştır. Herkesin değerlerle yaşadığına ama değerleri yaşayanlarımızın son derece az olduğuna dikkat çekmiştir. ‘Adalet’in ne kadar yüce bir değer olduğunu hatırlatmış, insan insana ilişkilerde dostluk, sevgi, güven gibi değerlerin yaşanması gerektiğini vurgulamıştır (*Değerleri Çekiştirmek*, 11 Ocak 2008, *Akşam*). Ahmet İnam, Türkiye’nin “Anadolu topraklarında yaşanmış binlerce yıllık kültür hazinesinin üzerinde” yaşadığını (*Türkü-ye*, 18 Ocak 2008, *Akşam*), Ortadoğu’nunsa “Dünyanın en zengin, en derin, en yoğun hikmet hazinesi üzerinde oturduğunun farkında” olmadığını yazmıştır. Ahmet İnam’a göre, kendini tanıma çabasında olan Ortadoğulu, ya “çağdaş bilimin bulgularıyla yoğuramadığı atalarının kitaplarına” başvurmuş “ya da Batılı düşünürlerin gözlüğünü” takmıştır. Ortadoğulu, üç kıta arasında duran Anadolu’yu ise yeterince anlayamamış, kalıplara koyarak yargılamıştır (*Ortadoğulu Olmak*, 8 Şubat 2009, *Akşam*).

Batı’nın gözlüğünü takarak binlerce yıllık kültür hazinesini bir köşeye itenler de, kültürel taassup içinde çağdaş bilimin ve Batı’nın güzel yönlerini bir kenara bırakanlar da Anadolu’da çoğalıyor. Karşılaştıklarında yaşanan ise farklı çağların insanların birbirini anlama zorluğunu andırıyor. Pişmanlık duyacağımız an(ı)ların olmaması için yapmamız gereken; anlam dünyamızı şekillendiren binlerce yıllık hazineyi, çağımıza ruhunu veren bilim ile harmanlayarak ve yenilenerek nispeten iyiye, güzele, doğruya yürümektir. Anlama ve anlaşılma kanallarındaki tıkanıklığın açılmaması halinde, ne döngünün kısırlıktan kurtulması ne de insanlığın ilerlemesi olasıdır. Geçmişin mirasıyla ve çağın ruhuyla yüklü anlam dünyası, sorgulanmayı sorgulayarak yenilenmeli, yenilenerek canına can katmalıdır. Anlam dünyamızın yapıcı yenilenişi; kendimize, çevremize, gelecek kuşaklara sorumluluğumuzun gereğidir.